

Bjørn Skogmo (1948–2020) evnet å formulere dype innsikter på få linjer.

Stor vennlig kjempe

VED VEIS ENDE

Bjørn Skogmo gikk bort søndag 23. august etter kort tids sykdom, 72 år gammel. Det er jo altfor tidlig, og Kolon forlag sørger over tapet av en særdeles god forfatter, med skarpt blikk, varm og dyp humor og et fint vesen.

Bjørn Skogmo debuterte relativt seint, 51 år gammel, med prosasamlingen «Han byttet meg bort med en Studebaker» (1999), hvor han straks etablerte sin særegne skrivestil som kan sies å forene beatlitteraturens humor, munterhet og letthet, elementer fra klassiske satirikere som Swift og Cervantes, en mild undring over tilværelsen og menneskets plass under stjernene, med kortprosaakunstens strenge krav til presisjon og nødvendighet.

Skogmo hadde både den nødvendige språklige skarpheten og en tankemessig stringens for å kunne formulere vektige og dype innsikter på få linjer. Dette gjelder for eksempel i følgende nydelige tekst, kalt «Forbrenne», en av de mer alvorstunge i debutboka, som både kan leses som en dødsfantasi og panteistisk drøm:

Jeg driver av sted, overgitt til andre. Jeg har alltid ønsket meg til de grønne bakkene nordpå. Der barnåler ligger i kranser rundt furustammene. Jeg har drømt om å være ørret i en sval kulp, bare sett av barn og skogens dyr.

FORFATTER: Bjørn Skogmos forfatterskap er vakkert, dypsindig, trist og morsomt og særdeles variert. **FOTO:** TORUNN N. MOMTASI

Jeg kunne ta bolig i en furukrone, jeg kunne bli et skjell bak gjellene på en ørret. Vandre og være i ro, aldri alene. Bli jaget, fanget og spist. Gå opp i en større kropp. Strømme gjennom de tykke blodårene til hjernen. Bli bevissthet, tanker og drømmestoff. Gripe om meg, bre meg ut. Forbrenne langsomt.

Ja, dette må være en av de vakreste tekstene skrevet på norsk, og, ja, debutboka fikk strålende mottakelse og ble raskt utropt til en kultbok. Morgenbladets Tone Veldal kalte boka «en liten perle» som med fordel kan «leses igjen og igjen, både stykkevis og i sin helhet», mens Ingunn Økland i Aftenpos-

ten roste boka for sine «røffe, pussige kortekster med skarpe kanter og oppbrutt kronologi».

Innenfor det litterære univers kan Bjørn Skogmo sies å være i slekt med forfattere som Richard Brautigan, Kurt Vonnegut, Ernest Hemingway, den tidlige Dag Solstad, Jan Erik Vold eller Pål Norheim. Skogmo var en utpreget litterær, for ikke å si lesende forfatter, og det vrimler av ujalte henvisninger og nikk til andre forfattere og bøker i tekstene hans. Flere av tekstene hans henviste også til nyheter, og det typiske var da et skarpt, skakt utsnitt av nyhetssaken som gjør at verden framstår som smått

absurd og et underlig sted.

Etter debutboka publiserte Skogmo de to kortprosabøkene «Under holdning» (2003) og «Fall fra liten høyde» (2005), som finnes samlet i «Kortvarig lykke» (2006), som er og blir en klassiker i norsk litteratur. I prosabøkene utvider Skogmo stadig sin motivkrets og skriver om naboer, biler, stjernehimmlen, skilsmisse, ensomhet, Titanic, drømmer, hverdagen, kjærlighetssorg, et besøk hos Levi Henriksen og så videre – og i mange ulike litterære kortformer.

Etter de tre kortprosabøkene erklærte Skogmo at han var ferdig med kortprosaen, og i 2007 utga han «Som porselen kanskje», en kort og svært morsom roman, en fantasi om en roman, en barsk, øm og liksom tilforlatelig fortelling om en mann som prøver å skrive en roman, drømmer om en kvinne som jobber på Bunnpris og håper at den kommende boka vil bli hovedbok i Bokklubben og at forfatteren vil bli intervjuet (eller såkalt bokbadet) av Anne Grosvold, datidas store litteraturjournalistiske stjerne.

Romanen er en markant og underfundig utvidelse av Skogmos univers og en lett absurd framstilling av det litterære feltet. Boka fikk bredt gjennomslag hos lesere og kritikere og er kommet i flere opplag.

Skogmo har dessuten publisert dikt og tekster i litterære tidsskrifter som Hvedekorn, BLM, Vinduet og Vagant. Særlig bemerket har han gjort seg på Twitter, med utallige tweets og retweets, særlig om politikk,

journalistikk og litteratur. Siste melding kom så seint som 4. august.

Etter romanen «Som porselen kanskje» har ikke Skogmo utgitt nye bøker, men vi hadde flere litterære planer og prosjekter. Jeg er temmelig sikker på at det er riktig å si at hver gang vi møttes de siste årene, har vi begge alltid vært fylt av optimisme med tanke på kommende bøker. I fjor ble Bjørn Skogmo intervjuet av Mette Karlsvik på forfatterforeningen.no, og så vidt jeg vet, rommer artikkelen også Skogmos siste publiserte skjønnlitterære tekst. Intervjuet munner ut med følgende refleksjon over kjærlighetens kraft:

Som du vet, Mette, er kjærlighet det farligste som finnes, og vi kan ikke leve uten den. Uten kjærlighet forblir vi usynlige. Det er derfor spøkelsener kan flagre usett forbi. Og når vi virkelig føler oss utslettet, kan vi velge å gå i kjelleren for å finne igjen oss selv. Vedkjelleren, potetkjelleren eller matkjelleren. Helst det siste. Jeg tror vår felles venn befinner seg der, blant norgesglass med hermetiserte pærer, plommestytetøy, ripsgelé, kasser med åkerø og annen vinterfrukt. Kort sagt alt godt. Vel bevar. Blir det bok også, så blir det det.

Bjørn Skogmos forfatterskap er vakkert, dypsindig, trist og morsomt og særdeles variert. Vi kommer til å savne denne gode mannen, denne store vennlige kjempen, og er glade for at vi kan trøste oss med hans fine bøker.

Bjørn Aagenæs,
forlegger

Bjørn Skogmo bisettes fra Gamle Aker kirke i Oslo i dag kl. 12.